

67.2(4Укр)я73

Т 47

професор Б. Й. ТИЩИК
професор І. Й. БОЙКО

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

Підручник

ВІДАВНИЦТВО
ЛЮБ

Львівський національний університет імені Івана Франка

професор Б. Й. ТИЩИК
професор І. Й. БОЙКО

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

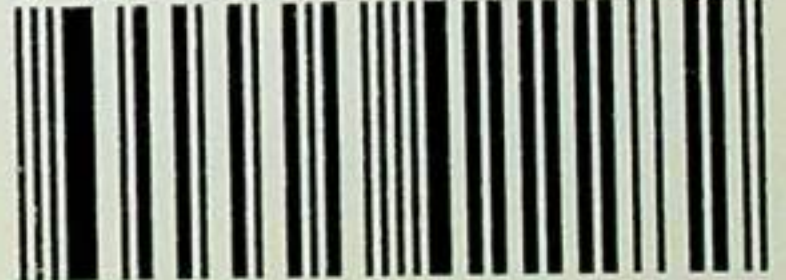
АКАДЕМІЧНИЙ КУРС

Підручник

Київ
Ін Юре
2015

Б-ка ПНПУ ім. К.Д.Ушинського

542228

УДК 340.12(477)(075.8)
ББК 67.2(4УКР)я73
Т47

Рекомендовано до друку Вченою радою
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 4/7 від 16 липня 2015 р.)

Рецензенти:

Гавриленко О. А. — доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного права Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Захарченко П. П. — доктор юридичних наук, професор кафедри історії держави та права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Сухий О. М. — доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри новітньої історії України Львівського національного університету імені Івана Франка;

Шевченко А. Є. — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Національного університету Державної податкової служби України

“ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО”
БІБЛІОТЕКА

Тищик Б. Й.

Т47 Історія держави і права України : акад. курс : підручник /
Б. Й. Тищик, І. Й. Бойко. — К. : Ін Юре, 2015. — 808 с.

ISBN 978-966-313-526-7

Мета авторів цього підручника — не нав'язати читачеві свої оцінки, судження, трактування історії держави і права України, а спонукати його до роздумів, аналізу викладеного матеріалу, власних висновків. Автори не претендують на встановлення абсолютної істини і повну вичерпність викладу, але сподіваються, що ця праця буде підґрунтям студентам для вивчення цього важливого предмета, а також корисна всім, хто цікавиться історією держави і права України.

542228

УДК 340.12(477)(075.8)
ББК 67.2(4УКР)я73

© Б. Й. Тищик, І. Й. Бойко, 2015
© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2015
© Ін Юре, 2015

ISBN 978-966-313-526-7

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ВСТУП	14
ГЛАВА I. Витоки, становлення та розвиток ранньоукраїнської державності і права	24
РОЗДІЛ 1. Стародавні держави і право на території України	24
§ 1. Витоки української державності і права	24
§ 2. Скіфія	30
§ 3. Античні міста-держави Північного Причорномор'я	35
§ 4. Боспорське царство	48
§ 5. Стародавні східні слов'яни. Держава антів	50
РОЗДІЛ 2. Держава і право Київської Русі	54
§ 1. Виникнення Київської держави	54
§ 2. Державний лад	63
§ 3. Джерела та характерні риси права	68
РОЗДІЛ 3. Галицько-Волинська держава і право	105
§ 1. Соціально-економічні і політичні передумови виникнення державності на західних землях Київської Русі	105
§ 2. Галицьке князівство	110
§ 3. Волинське князівство	114
§ 4. Утворення Галицько-Волинської держави	117
§ 5. Державний лад	130
§ 6. Джерела та характерні риси права	133

ГЛАВА II. Державний лад і право на українських землях у складі Великого князівства Литовського, Польського Королівства та Речі Посполитої	148
§ 1. Приєднання українських земель Литвою та Польщею	148
§ 2. Державний лад	157
§ 3. Джерела та характерні риси права	164
ГЛАВА III. Відродження Української козацької держави і права (XVI–XVIII ст.)	196
§ 1. Виникнення Запорізької Січі та її роль в історії державотворення українського народу . . .	196
§ 2. Створення Української козацької держави у період Національно-визвольної війни 1648–1657 рр. та її органи влади	203
§ 3. Правовий статус України за українсько-московським договором 1654 р.	213
§ 4. Джерела та характерні риси права	220
ГЛАВА IV. Державний лад і право в Україні під владою іноземних держав (друга половина XVII–XVIII ст.)	224
§ 1. Соціальні і політичні аспекти занепаду Козацько-Гетьманської держави та приєднання її території до складу іноземних держав	224
§ 2. Державний лад	239
§ 3. Конституція Пилипа Орлика 1710 р., її основні положення та значення для зародження українського конституціоналізму	251
§ 4. Джерела та характерні риси права	266
ГЛАВА V. Державний лад і право на українських землях у складі Російської імперії (XIX — початок XX ст.)	298
§ 1. Криза і розпад феодально-кріпосницького ладу в Російській імперії. Скасування кріпосного права	298

§ 2. Державний лад	302
§ 3. Джерела та характерні риси права	310
ГЛАВА VI. Державний лад і право на західноукраїнських землях у складі Австрії та Австро-Угорщини (1772–1918 рр.) . . .	329
§ 1. Приєднання західноукраїнських земель Австрією	329
§ 2. Органи урядової адміністрації	332
§ 3. Органи самоврядування	343
§ 4. Джерела та характерні риси права	344
ГЛАВА VII. Відновлення Української державності (1917–1920 рр.)	386
§ 1. Виникнення та діяльність Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки . . .	386
§ 2. Українська держава за гетьмана П. Скоропадського (квітень–листопад 1918 р.)	419
§ 3. Українська Народна Республіка в період Директорії (листопад 1918 — листопад 1920 рр.)	448
ГЛАВА VIII. Виникнення і діяльність Західно-Української Народної Республіки (1918–1923 рр.)	477
§ 1. Розпад Австро-Угорської монархії і проголошення ЗУНР	477
§ 2. Державний лад і право	483
§ 3. Правові засади та суть державно-політичних, соціально-економічних, культурно-освітніх та інших перетворень. Об'єднання ЗУНР і УНР	492
§ 4. Падіння ЗУНР. Причини поразки національно- визвольної боротьби українського народу за свою державну незалежність у 1917–1923 рр.	497
ГЛАВА IX. Утворення і розвиток радянської державності і права в Україні (1917–1945 рр.)	503
§ 1. Проголошення радянської влади в Україні. Конституція 1919 р.	503

§ 2. Входження України до складу Союзу РСР. Конституційне законодавство. Зміни у державному ладі (1922–1939 рр.)	518
§ 3. Українська РСР у період тоталітарно-репресивного режиму. Голодомор 1932–1933 рр. Конституція УРСР 1937 р.	531
§ 4. Зміни в державному апараті та праві України в роки Другої світової війни. Діяльність ОУН-УПА	546
§ 5. Джерела та характерні риси права.	568
ГЛАВА X. Правові засади приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР і СРСР (1939–1945 рр.).	582
§ 1. Захоплення західноукраїнських земель та їх соціально-політичне становище у складі іноземних держав	582
§ 2. Об'єднання українського народу в єдиній Українській РСР та юридичне оформлення цього процесу	610
ГЛАВА XI. Радянська державність та право в Україні у (1946–1991 рр.).	628
§ 1. Україна у перші повоєнні десятиліття	628
§ 2. Державний лад України в період десталінізації	644
§ 3. Конституційне законодавство	648
§ 4. Джерела та характерні риси права.	653
Глава XII. Розпад Союзу РСР та відродження Української незалежної держави	667
§ 1. Соціально-економічні і політичні передумови розпаду СРСР	667
§ 2. Проголошення Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 р., її зміст і значення	686
§ 3. Прийняття, зміст та історичне значення «Акта проголошення незалежності України» 24 серпня 1991 р.	689

Глава XIII. Державність і право України на сучасному етапі (1991–2015 рр.)	694
§ 1. Розвиток незалежної Української держави, творення її правової основи	694
§ 2. Розробка та прийняття Конституції України 1996 р., її характеристика	716
§ 3. «Помаранчева революція» 2004 р.: причини і наслідки	735
§ 4. «Революція гідності» (листопад 2013 р. — лютий 2014 р.): причини і наслідки	758
§ 5. Анексія Криму Росією (2014 р.) та Російська збройна агресія у Донецькій і Луганській областях України	768
§ 6. Джерела та характерні риси права	773
Післямова	790
Бібліографія	794